

Hoe uniek is Baarle? (4)

HERMAN JANSSEN

Vorig jaar startte een denkbeeldige, jarenlange ontdekkingsreis naar de enclaves van onze planeet. In Bangladesh resteert nog één enclave van het voormalige enclavecomplex Cooch Behar. In Centraal-Azië troffen we acht enclaves aan. Die ontstonden na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991. In deze vierde aflevering sluiten we het Aziatische deel van onze rondreis in het Midden-Oosten af.

De Verenigde Arabische Emiraten en Oman zijn twee landen die zich in de hoorn van het Arabisch schiereiland bevinden. Op hun grondgebied liggen de twee zuidelijkst gelegen enclaves in de wereld: Madha en Nahwa.

Verenigde Arabische Emiraten

In 1892 tekenden zeven emiraten een verdrag met het Verenigd Koninkrijk, waarbij zij aangaven geen relaties dan met de Britse overheid aan te gaan. Pas in 1971 vertrokken de Britse troepen uit de Perzische Golf, waarna de emiraten een onafhankelijke federatie werden. De twee bekendste emiraten zijn Abu Dhabi (verreweg het

Arabisch schiereiland. <http://www.weltrekordreise.ch>

grootste) en Dubai, dat jaarlijks 10 miljoen toeristen lokt. In 1989 telt heel het land 2,3 miljoen mensen. Bijna 80% woont in steden. De bevolking bestaat uit Arabieren en gastarbeiders uit Arabische landen en Azië. De migranten werken vaak onder erbarmelijke omstandigheden en hebben nauwelijks rechten. Er is geen politieke vrijheid. Activisten die meer democratie willen, worden gearresteerd.

Sinds de jaren negentig wordt het land in een bijzonder snel tempo gemoderniseerd. De totale kostprijs

van de bouwprojecten bedraagt \$350 miljard voor o.a. de Burj Khalifa (het hoogste gebouw ter wereld, geopend in 2010), de luchthaven Al Maktoum International Airport (de duurste ooit gebouwde luchthaven), de drie Palmeilanden (de grootste kunstmatige eilanden ter wereld) en de Dubai Mall ('s werelds grootste winkelcentrum).

Het land is een belangrijke producent van aardolie en sinds 1967 lid van de Organisatie van olie-exporterende landen. Binnen

Nahwa (groen), een counterenclave in Madha (rood).
<http://thegate.boardingarea.com>

Hoorn van het Arabisch schiereiland.
<http://newparadigm.schillerinstitute.com>

de OPEC staat de Verenigde Arabische Emiraten in de top vijf van grootste olieproducerende landen. Abu Dhabi is veruit de belangrijkste producent binnen de VAE en verder wordt olie geproduceerd in de emiraten Dubai en Sharjah. Dankzij de opbrengsten uit olie heeft de VAE een hooggeïndustrialiseerde economie. Het land heeft een van de meest ontwikkelde en snelst groeiende economieën ter wereld. Dankzij de olieproductie moeten de inwoners geen belasting betalen. De overheid betaalt zelfs de volledige ziektekosten en alle kosten van universitaire studies, ook voor inwoners van de VAE die in het buitenland studeren.

Oman

In het begin van de 19de eeuw groeide Oman uit tot een grootmacht en werden diplomatieke betrekkingen met Groot-Brittannië aangeknoopt. De Britten maakten gebruik van de interne verdeeldheid binnen de leidinggevende Omaanse familie en namen geleidelijk het gezag over. In 1891 werd Oman een Brits protecto-

raat en dat bleef zo tot 1971. Er leven bijna 3,5 miljoen mensen in Oman. De bevolking bestaat hoofdzakelijk uit Arabieren. De traditionele stammenstructuur is de gehele geschiedenis door bewaard gebleven. Het volk is pas door de huidige sultan Qaboos verenigd. Ongeveer 30 percent van de bevolking is gastarbeider en komt uit Pakistan, India, Bangladesh, de Filipijnen of Sri Lanka. Gastarbeiders werken vooral in de dienstverlenende sector. Oman is met gemiddeld 9 inwoners per km² een van de dunst bevolkte landen ter wereld. De populatie groeit echter snel en zal waarschijnlijk elke 20 jaar verdubbelen. Vanwege het moeilijke werkterrein, de ontbrekende infrastructuur en de onveilige binnenlandse situatie slaagde men pas in 1962 erin om olie aan te boren.

Enclaves in het Midden-Oosten

Het Midden-Oosten telt zoals gezegd twee enclaves: Madha en Nahwa. Samen vormen zij een enclavecomplex dat er als een spiegelei uitziet. Madha ligt

halfweg tussen het Musandam schiereiland bij de Straat van Hormuz en het thuisland Oman. Het is volledig omringd door de Verenigde Arabische Emiraten, met name de emiraten Sharjah, Fujairah en Ras Al Khaimah. Middenin Madha ligt een counterenclave: Nahwa, grondgebied van het emiraat Sharjah. In heel de wereld zijn er maar acht counterenclaves: Nahwa en de zeven counterenclaves van Baarle-Nassau!

Iedereen in Madha heeft vrienden in Nahwa en omgekeerd. Ook de landen, Oman en de VAE, gaan vreedzaam met elkaar om. Er zijn decennialang geen conflicten geweest en de enclavegrenzen zijn nooit bemand, helemaal anders

Monument bij het binnenrijden van Madha. <http://static.panoramio.com>

dan in de tot hiertoe bezochte Aziatische enclaves. Bezoekers van de twee enclaves hebben geen paspoort, visum of andere officiële documenten nodig.

Madha

Madha heeft een oppervlakte van ongeveer 75 km², meestal woest woestijengebied. Er wonen ongeveer 2.260 mensen, andere bronnen houden het bij 2.500 tot 'minder dan 3.000'. Madha bevindt zich op ongeveer 30 km van het thuisland en hoort op bestuurlijk gebied tot het Omaanse gouvernement van Musandam.

Oase in Madha.

<http://www.motoringme.com>

De enclave is goed bereikbaar via twee uitritten van de E99, de weg in de Emiraten die de steden Fujairah en Khor Fakkan met elkaar verbindt. Bij het binnenrijden van Madha merk je meteen aan architectuurverschillen en de smalere wegen dat je een grens bent gepasseerd. Je ziet het Omaanse tankstation Al Maha en de rood-wit-groene vlaggen van het land. Het gewijzigde wegdek valt op en de witte VAE-autonummerplaten zijn plots Oman-geel geworden. Wie het dan nog niet doorheeft, wordt via een elektronisch geluid en een geautomatiseerde tekst op zijn mobieltje erop geattendeerd dat de rijksgrens werd overschreden. Ruim vijf minuten later worden de wegen plots breder en

Slingerde bergweg, bezaaid met keien en rotsblokken.

<http://www.kalemosaiah.com>

de huizen moderner: je rijdt de counterenclave Nahwa binnen en bevind je opnieuw in de Emiraten. De auto's hebben terug witte nummerborden en jawel: je ontvangt weer een bericht van grensoverschrijding op je mobieltje. Verder is het vooral een kwestie van het goed bestuderen van de gps. In de enclave zijn maar weinig wegen en waar de weg ophoudt, wordt de rivierbedding gevolgd. Je ziet dan ook slechts auto's met vierwiel aandrijving.

Madha wordt ook 'Wadi Madha' genoemd. Wadi betekent 'rivierdal in een woestijn' of 'droge rivierbed-

ding'. Alleen na regenval stroomt er water in een wadi. In Madha is de rivier afgedamd, want water is

Op de grens tussen Madha en de VAE.

<http://andothertours.com>

een grote natuurlijke rijkdom en kostbaar voor het plaatselijk leven. De enclave bestaat voornamelijk

Politiekantoor in New Nahwa.

<http://static.panoramio.com>

New Nahwa.

<http://www.weltrekordreise.ch>

uit rotsachtige bergen, grindvlakten en een paar dadelplantages. Voor toeristen met interesse in fotografie is het rustige Madha de perfecte reisbestemming. Langs het meanderende dal bevinden zich kleine, authentieke dorpen op een of twee kilometer afstand van elkaar. Al Andhar is een charmant dorpje in een oase, te midden van dadelpalmen. In de wig van rotsachtige heuvels ligt Al Gonah. Een pastelkleurige ronde uitkijktoren waakt over het rustige dorp. Ook Sa'ad is een pittoresk dorpje.

Deze eeuw zijn in de regio al minstens vijf aardbevingen geregistreerd. In mei 2009 zorgden schokken van 4,9 op de schaal van Richter even voor paniek. Er werd niemand gewond en er was geen schade, ook al omdat er bijna geen huizen met een verdieping zijn.

Naast de onontwikkelde dorpjes is er één plaats met enige uitstraling: New Madha. Hier is het administratieve centrum met regeringskantoren en moderne voorzieningen zoals elektriciteit, waterleiding, uitstekende wegen, een luchthaven (echter zonder geregelde vluchten), een moskee, een school, een politiekantoor, een postkantoor, een bank en gezondheidscentra. Er staan zowel villa's als sociale woonhuizen, maar voor toeristen

is er in de enclaves geen logies voorzien.

Nahwa

Zoals eerder vermeldt, ligt midden in de Omaanse enclave Madha een counterenclave van de Verenigde Arabische Emiraten: Nahwa of Al Nahwa. Die bevindt zich op het hoogste punt van de regio en is alleen bereikbaar via een 7 km lange verharde slingerweg vanuit New Madha. De kortste afstand naar het thuisland bedraagt in vogelvlucht 1,2 km. Nahwa is slechts 5,26 km² groot. Op veel kaarten kan je de counterenclave niet eens zien. Net als de enclaves van Baarle-Hertog, overigens. Andere kaarten zoals Google Maps brengen de enclavesituatie niet accuraat in beeld. Het dorp New Nahwa bijvoorbeeld wordt ten onrechte buiten de counterenclave geplaatst.

De tradities van Nahwa verdwijnen stilaan omdat nieuwe generaties het dorp verlaten om elders in de Emiraten werk te vinden. Brood wordt nu gebakken door de huishoudhulp uit Indonesië of de

Filippijnen. Landbouwwerk wordt al jarenlang door boerenhanden uit Bangladesh en Pakistan verricht. Veel jongeren werken voor de VAE-regering in Khur Fakkan, de dichtstbij gelegen stad. Het precieze aantal inwoners van Nahwa is niet gekend. Er staan in totaal ongeveer 65 huizen, verdeeld over twee kernen: New Nahwa en Old Nahwa.

Bij het binnenrijden van het sikkelvormige New Nahwa staat een vierkant wit paaltje dat de grens markeert. Tachtig meter verder is het politiekantoor. Dit dorp is vlak voor de eeuwwisseling gebouwd. Het betreft ongeveer veertig goed onderhouden woningen, een perfect wegennetwerk, een telefooncentrale, een moskee, een lagere school, een kliniek en een kruidenierswinkel. Via een slechte gravelweg bereik je na 250 meter een generator die het dorp van elektriciteit voorziet.

Tegenover de generator loopt een zijweg naar een tiental op initiatief van het bestuur van Sharjah recent gebouwde goedkopere woningen.

Landbouw in Nahwa. <http://static.panoramio.com>

Emir Abdullah Khalfan Al Naqby tussen dadelbomen in Old Nahwa, waar hij opgroeide.

<http://www.name-list.net>

Op die manier wordt de vlucht van jongeren uit Nahwa gestopt en kan het emiraat zijn positie in de counterenclave versterken. Onbewoonde dorpen zouden tot een moeilijke politieke situatie kunnen leiden. Mogelijk is de soevereiniteit dan moeilijk te handhaven omdat de initiële claim op het grondgebied van Nahwa op de politieke loyaliteit van de (verdwenen) bewoners berust. Zowel in Nahwa (VAE) als in Barak (Kirgizië) wordt gevreesd dat een onbewoonde enclave niet voor het thuisland behouden kan blijven. Nochtans telt Baarle maar liefst veertien van dergelijke onbewoonde enclaves, terwijl niemand zich hierom zorgen lijkt te maken!

Langs de hoofdweg, zo'n 250 meter voorbij de generator, bereik je Old Nahwa, een vijftiental door de emiratenbevolking verlaten huizen. Nu wonen daar migranten uit Soedan, Egypte, de Filipijnen, Bangladesh, enzovoort. Dit deel van de counterenclave is beduidend armer. Tussen New en Old Nahwa staan verzorgde dadelpalm-

Rock art. <http://meros.org>

bossen en gewassen, voorzien van een irrigatiesysteem.

Geschiedenis van Madha en Nahwa

In 2014 werd besloten om een volwaardig museum te bouwen voor de gigantische collectie van Mohammed bin Salem al Mad'hani, plaatselijk geschiedkundige en gepensioneerd ambtenaar. Het is niet duidelijk of dit museum intussen geopend is. Al Mad'hani verzamelde sinds 1971 maar liefst 12.000 heemkundige voorwerpen van historisch belang, inclusief relictten, curiositeiten, handwerk, kunstvoorwerpen, juwelen, zilverwerk, oude wapens zoals dolken, munten uit verschillende periodes, manuscripten en zelfs eeuwenoude inscripties op rotsen. Een groot deel van deze 'rock art' (met tekeningen van dieren en dansende mensen) en 'rock calligraphy' (met Arabische letters) dateert wellicht uit de 10de en de 11de eeuw. Een aantal inscripties komt zelfs uit de pre-islamitische tijd (vóór het jaar 622 NC). Een studie uit 1992 vermeldt in totaal 500 kunstwerken. Daarvan resteren er nog maar een honderdtal. Het conserveren is vaak een onbegonnen werk gezien de enorme afmetingen van de rotsblokken.

Er zijn nóg bewijzen dat Madha en Nahwa al eeuwenlang bewoond zijn. Denk daarbij aan de vondsten van twee gouden Umayyad dinars (eind 7de eeuw NC) en van een zilveren munt uit de tijd van Alexander de Grote (4de eeuw VC). Sommige graven uit de regio zijn zelfs 3.500 jaar oud. De geschiedenis van de regio wordt gekleurd door invasie en kolonisatie van strijders uit Jemen, Saoedi-Arabië,

Perzië, Portugal en Groot-Britannië, eindigend met de onafhankelijkheid van Oman en de Verenigde Arabische Emiraten in 1971.

De aanwezigheid van water in Madha had een sterke aantrekkingskracht op de indringers. Vlakbij was bovendien de natuurlijke haven van Khor Fakkan. Dat maakte van Madha een locatie waarvoor vaak gevochten is. In het begin van de 19de eeuw hoorde het gebied aan de Qawasim stam,

Grens van Madha in noordelijke richting. <http://geosite.jankrogh.com>

die over het emiraat Ras Al Khaimah heerste. Maar tussen 1869 en 1900 werd het door de Shihuh stam heroverd. Daarmee kwam een einde aan een lange periode van geweld. Jaren later maakte de ontdekking van olie en de relatieve welvaart die hieruit voortvloeide de natuurlijke voordelen van Madha quasi ongedaan. De vruchtbare grond lijkt slechts een relikwie uit een ander tijdperk.

Stamoudsten uit Oman. <https://upload.wikimedia.org>

Ontstaan van de enclaves

Tegenwoordig is het staatsburgerschap vast aan de lijnen op een kaart verbonden. Tot 1949 was bij de Arabieren geen sprake hiervan. Er bestonden geen territoriale grenzen tussen de heersers. Stammen verklaarden zich loyaal aan personen bij wie ze terecht konden voor advies en arbitrage bij onderlinge geschillen. Ze betaalden in ruil daarvoor 'zakat', donaties voor armen en behoeftigen. Hun loyaliteiten veranderden zo vaak als het stuifzand in de woestijn.

Toen Britten olie ontdekten in het Midden-Oosten, geraakten zij geïnteresseerd in Arabische binnenlandse zaken. Een groep Britse ambtenaren verkende het gebied en vroeg aan alle bewoners aan welke lokale leider ze loyaal waren. Dat was een nieuwe en bewonderenswaardige manier om grenzen te trekken. Zo voorkwam men grenzen die niet bij de nationale identiteit pasten. Maar op deze manier ontstond ook de enclave-situatie.

Eind jaren 30 werd aan de inwoners van Madha en Nahwa gevraagd om een keuze te maken. Het Musandam schiereiland werd

toen geregeerd door vier rivaliserende clans. De clanleiders werden uitgenodigd op een feestelijke bijeenkomst waarbij stamoudsten

de loyaliteiten bediscussieerden. Inwoners van Nahwa hadden nauwe banden met de leidinggevende families van de latere VAE, bewoners van Madha kozen voor de plaatselijke vertegenwoordiger van de sultan van Oman. De Madhanis wensten een sterke leider ter bescherming van hun kostbare watervoorraad: een economisch argument, gericht op de welvaart van hun nakomelingen. Ironisch genoeg kende die weloverwogen keuze een omgekeerd effect in de jaren 50, na de ontdekking van grote oliehoeveelheden in de VAE. De Emiraten werden rijk, Oman bleef relatief arm.

Typisch decoratieve Omaanse straatverlichting in New Madha. <http://thegate.boardingarea.com>

Grensregeling

In de jaren 50 ontstond een geschil over Wadi Madha, waarbij in 1956 en 1957 een aantal mensen omkwamen. De Sjeik van het emiraat Sharjah claimde Madha op basis van de 19de-eeuwse situatie. De Britse diplomaat Julian Walker probeerde in de jaren 50 tevergeefs om definitieve grenzen tussen de clans vast te leggen. Tussen 1963 en 1967 stuurden de Britten Lord Martin Buckmaster op onderzoek uit, eveneens zonder resultaat. Onderhandelingen over grensgeschillen kunnen best door jonge sjeiks worden gevoerd. Zij zijn geschoold en staan meer open voor nieuwe ideeën. Hun perspectief is wat ruimer. De nieuwe generatie realiseert zich ook dat grensgeschillen moeten opgelost worden alvorens er scholen, ziekenhuizen en parken kunnen komen. Zolang het gebied betwist wordt, kunnen enclavebewoners niet van federale investeringen genieten.

In 1969 kwam alsnog een akkoord dat resulteerde in de vaststelling van de enclavegrenzen.

De rijksgrens tussen Oman en de VAE werd pas op 22 juli 2008 erkend. Dat is helemaal anders dan in Baarle, waar in 1843 eerst de rijksgrens tussen België en Nederland werd vastgesteld. In 1974 volgde de rijksgrens van Baarle-Nassau met de omliggende Belgische gemeenten en pas in 1995 werden de enclavegrenzen als officiële rijksgrenzen erkend...

Toerisme in Baarle

Vorige aflevering vernamen we hoe Diego González zijn bezoek aan de

Moskee in New Madha. <https://pbs.twimg.com>

Baarlese enclaves ervaren had. Nu is het de beurt aan Chris Kelishes. Hij bezocht Baarle op 1 oktober 2016:

"I just got back from a trip to the Netherlands and Belgium and I made a point to visit Baarle-Herzog, Belgium/Baarle-Nassau, Netherlands. What a great experience it was. I did research before the trip and heard that the town was not that impressive. I actually found it quite a nice town with a lot of stores, shops, cafes and even a great beer shop that straddles the border and makes it part of the visit to the store. The town has marked the border in some locations. Otherwise, you wouldn't know you're crossing a national border. I'm sure the residents don't really see it as a big deal anymore. It was easy to walk around and follow the border. I wish I had the time to find more of the border locations since they're kind of scattered over a few square miles. The

beer shop straddles the border and even has a line down the middle of it that shows where the border is. The name of the shop is the Beer Border. I recommend it if you ever pass through the town."

Bronnen:

- JALIL, sultan Hesam Mohammed, **"The Federal Boundaries of the United Arab Emirates"**, thesis voor de graad van doctor in de filosofie, Department of Geography, University of Durham, Engeland, June 1994; p. 1-416.
- LANCASTER, William en Fidelity, **"Honour is in Contentment: Life Before Oil in Ras Al-Khaimah (UAE) and some neighbouring regions"**, 2011, Walter de Gruyter, Berlin/New York; p.535-538
- <http://people.exeter.ac.uk>
- <http://andotherdetours.com>
- <https://www.revolvy.com>
- <http://www.nizwa.net>
- <https://en.wikivoyage.org>
- <http://gulfnews.com>
- <https://nl.wikipedia.org>
- <http://geosite.jankrogh.com>
- <http://www.cntraveler.com>
- <http://www.thenational.ae>